

Капустник В.А., Лещина І.В., Марковський В.Д., Завгородній І.В.
**СТУДЕНТОЦЕНТРОВАНЕ ОСВІТНЄ СЕРЕДОВИЩЕ.
СУЧАСНА СТРУКТУРА ТА МІСЦЕ ЗДОБУВАЧА**

Сучасний освітній процес потребує використання новітніх педагогічних підходів до його організації, застосування ефективних способів взаємодії в системі «викладач-здобувач», об'єктивізації критеріїв оцінювання рівня сформованих компетентностей випускника освітньої програми та обсягу здобутих практичних знань.

Зазначені потреби сьогодення, у свою чергу, диктують необхідність зміни діючої парадигми традиційного дидактичного навчання на навчання, орієнтоване на студента, його особливі академічні потреби, попередній досвід та власне бачення майбутнього шляху на ринку праці. Саме такий перехід до студентоорієнтованої освітньої діяльності став найважливішим педагогічним підходом у сучасній вищій школі.

Закон України «Про внесення змін до деяких законів України щодо вдосконалення освітньої діяльності у сфері вищої освіти» № 392-ІХ визначає студентоцентроване навчання як підхід до організації освітнього процесу, що передбачає: 1. Заохочення здобувачів вищої освіти до ролі автономних і відповідальних суб'єктів освітнього процесу; 2. Створення освітнього середовища, орієнтованого на задоволення потреб та інтересів здобувачів вищої освіти, зокрема надання можливостей для формування індивідуальної освітньої траєкторії; 3. Побудову освітнього процесу на засадах взаємної поваги і партнерства між учасниками освітнього процесу.

На сьогодні існує багато визначень поняття навчання, орієнтованого на здобувача освіти, але сутність його полягає в істотному підвищенні відповідальності студента за планування навчання, взаємодію з педагогами та іншими учасниками освітнього процесу, дослідження і оцінку результатів. Більше за те, на відміну від класичної парадигми організації навчального процесу з традиційними дидактичними методами навчання, коли переважає контроль з боку вчителя і потреба лише засвоєння академічного контенту, тепер, при студентоцентрованому підході, провідними стають відповідальність і активність студентів, їх певна незалежність у формуванні структури та обсягу навчальної інформації, вибору форм набуття знань та видів академічного контролю.

Вищезазначені сучасні педагогічні тренди формують відповідне освітнє середовище. При цьому об'єктивними передумовами його становлення є декілька соціальних аспектів, серед яких широке залучення населення до вищої освіти змагання університетів за контингент студентів; зростаюча конкуренція на ринку освітніх послуг; залежність результатів університетської освіти, зокрема набутих компетентностей, від потреб ринку праці, обсягу практичних навичок для їх використання

на робочих місцях; інформатизація суспільства, широкий доступ до фактологічної інформації, можливість її вивчення та аналізу дистанційно, розвиток засобів електронної освіти; глибинне поєднання наукових досліджень та освіти, розвиток педагогіки та широке застосування досягнень сучасної педагогічної науки у практичній діяльності викладача; нерозривний зв'язок теоретичної освіти та практики здобувача, популяризація дуальної освіти, підвищення практичної складової освітнього середовища.

Формуванню студентоцентрованого освітнього середовища передують зміна ролей і відповідальності між студентом і викладачем. І якщо роль студента як активного учасника власного навчання, відповідального за прийняті рішення та розробку стратегії навчання, вже визначена досить конкретно то на педагогічній ролі викладача, зміні парадигми саме його позиції у системі «викладач-здобувач» слід наголосити окремо.

Так, сучасний викладач, безпосередньо імплементований в освітнє середовище на принципах студентоцентрованого навчання, повинен демонструвати навички обізнаності та використання різних форм навчання; побудову структури заняття, не проявляючи при цьому надмірної директивності; вміння вислуховувати і поважати точку зору кожного студента; здатність заохочування та допомоги студентам приймати рішення; сприяння в активному пошуку студентом сенсу навчання, формування досвіду, визначення мотиваційних підстав для отримання знань на умовах саме процесу їх створення, а не пасивного отримання. Саме цьому вважаємо, що робота з широкого запровадження принципів студентоцентрованого освітнього середовища повинна, перш за все, бути спрямована на переосмислення ролі викладачів, зміну їх традиційної академічної педагогічної позиції на формат лідера-хелпера, який організує, спрямовує та мотивує здобувача освіти на активний процес формування багажу знань із обов'язковим урахуванням як попереднього досвіду, так і розуміння майбутнього місця на ринку праці та необхідності засвоєння відповідних компетентностей та отримання практичних навичок.

Саме з таким підходом у студента формується бачення необхідності індивідуалізації процесу навчання, його адаптації до реальних, власних, потреб особистості, тобто формування гнучкого навчального плану. Студенти мають навчатися «в будь-який час і в будь-якому місці», тобто навчання студентів може відбуватися за межами традиційних аудиторій, наприклад, через програми онлайн-курсів, або в нетрадиційний час, наприклад, у нічний час та вихідні дні. Повною мірою це стосується і викладачів, праця яких може передбачати гнучкий режим робочого часу та дистанційну (надомну) роботу.

Зазначені підходи покладено в основу створення індивідуальної освітньої траєкторії, одне з провідних місць в структурі якої належить так званім «вибірковим» дисциплінам. Досвід організації навчального

процесу, керування процесом контролю якості освіти в нашому університеті, відповідно до вимог Стандартів у частині набуття здобувачами освіти необхідної інтегральної компетентності, а також загальних та спеціальних компетентностей, переконливо свідчить про те, що навчальні плани підготовки фахівців другого (магістерського) рівня галузі знань 22 «Охорона здоров'я» всіх спеціальностей повинні мати до 85% обов'язкових дисциплін від загального обсягу кредитів програми. Саме такий обсяг обов'язкових дисциплін може забезпечити формування загальних та спеціальних (фахових) компетентностей за спеціальністю, визначених стандартом вищої освіти.

Загальновідомий досвід провідних європейських університетів (Університет Земмельвайс (Будапешт, Угорщина), Медичний університет Варни, Медичний університет Пловдіву, (Республіка Болгарія)) переконливо свідчить про підвищену вимогливість до структури та значно меншу варіабельність навчального плану підготовки саме фахівців гуманітарного напрямку підготовки. При цьому кількість так званих «вибіркових» дисциплін, як правило, не перевищує 15% від обсягу кредитного обсягу кредитів програми.

Яскравим прикладом студентоцентрованого навчання у вищій освіті є проблемне навчання, яке базується на принципах самостійності роботи учнів, розвивальному характері навчання, а також інтеграції сфер знань. Загальновідома певна етапність роботи викладача і, відповідно, процесу засвоєння знань студентами при проблемноорієнтованому підході, а саме: визначення та формулювання проблемної ситуації без розкриття способів її розв'язання, що є очевидним для стимулювання логічної та навчально-пізнавальної активності студента; фактологічна постановка проблеми, аналітичне обґрунтування шляхів її вирішення, історико-хронологічний аналіз попереднього досвіду; висунення гіпотези рішення та варіантів розв'язання конкретних завдань, перевірка правильності рішень. Саме така етапність організації проблемного навчання забезпечить розвиток мислення та творчих умінь, ефективне засвоєння знань, здобутих в ході активного пошуку й самостійного рішення проблем, буде сприяти розвитку навичок вирішення нестандартних проблем, і, що особливо важливо, розвитку професійного проблемного мислення.

Таким чином, широке запровадження такої педагогічної інновації як студентоцентрований підхід в організації освітнього процесу є сучасним, міжнародно визнаним трендом, широке приєднання до якого потребує зусиль як з боку студентства, так і з боку професорсько-викладацького складу з метою забезпечення сталого розвитку університету на засадах пріоритету якості результатів навчання.